

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Sect. 1. Præmittitur, quid sit necessitas medij, quid præcepti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

nec possunt eiusmodi concreta accidentalia multiplicari, nisi multiplicetur rectum, seu subiectum, ut constat in vno homine habente plures paternitates etiam successivè vnam post aliam, qui tamen non dicitur alius pater ab eo, qui prius fuit. Latius tamen, & in ordine ad vsum humanum appellatur aliquando alia crux & alius calix, nempe pro formali, seu habere aliam formam artificialem crucis, vel calicis, & ideo indiget noua consecratione; quia nimirum consecratio ex intentione consecrantis videtur affixa, non argento, sed formæ calicis, secundum quam delerui potest ad vsum sacrificij, quare destructa forma artificiali calicis, prout moraliter destrui censetur, quando indiget nouo artificio, ut habeat talem figuram & partium dispositionem, censetur etiam perisse consecratio, nec posse redire, nisi de nouo consecratur. Est ergo latio, & minus propria illa loquutio, qua dicitur alius calix, sicut si aliquis, qui eandem vestem sæpius dissoluit, & refecit, diceretur habuisse decem vestes; aut qui librum dissolutum iterum conglutinet, diceretur accipere, vel habere alium librum; quæ loquutiones, ut constat, non sunt propriæ; dicitur tamen aliquo modo ille alius calix, quasi æquiuale, quia in ordine ad vsum sacrificij ineptus est, perinde ac si esset alius, nisi de nouo consecratur; eo quod consecratio prima non erat affixa materiæ, sed formæ artificiali, quæ iam per fractionem moraliter destructa censetur. Sic ergo sacramentum illud improprie posset dici aliud ratione formæ & nouæ conglutinationis, & constructionis partium; in rigore tamen loquendo esset idem, si totum, quod importatur in recto, manet idem: si autem rectum ex aliqua parte esset diuersum, aliqua etiam ex parte diuersum erit sacramentum.

Aduerte tertio, in eadem sententia ponente species etiam significari in recto, licet propter specierum separationem dicenda essent multa sacramenta, illam tamen pluralitatem non esse sumendam ex respectu, quem species illæ haberent ad plures refectioes, aut cibationes, sed ex separatione, ut diximus, illarum specierum. Si enim multitudo desumenda esset, ut aliqui volunt, ex aptitudine, quam species habent ad plures cibationes, sequeretur fore etiam multa sacramenta ante separationem, si plures hostiæ simul consecrarentur, aut plures panes, quos vnica comestione non posset vnus homo simul sumere, aut si vinum in ea quantitate consecraretur, quam vnus homo non posset simul bibere: tunc enim multiplicandum esset etiam sacramentum per ordinem ad plures sumptiones, vel refectioes, cum non esset aptum ad vnam, sed ad plures. Non ergo deberet sumi pluralitas, sed ad plures. Non ergo deberet sumi pluralitas, sed ad plures. Non ergo deberet sumi pluralitas, sed ad plures.

Vltimò aduerte, in eadem sententia non debere multiplicari sacramenta propter plures significatioes, & virtutes ad causandas plures gratias in diuersis, prout vult Vasquez num. 16. & 17. dicens, vnam hostiam vnam solam gratiam posse significare, & causare; plures verò hostias plures gratias in diuersis. Hoc tamen difficile est, quia significatio in actu primo, & virtus causatiua est essentialis sacramento, ut fateretur ipse Vasquez ibi. pluralitas autem sacramenti non est essentialis Eucharistiæ; nam eadem partes hostiæ, quæ vnitæ erant vnum sacramentum, diuise sunt plura in eius sententia, & duæ partes specierum vini separatæ in duplici calice, sunt duo sacramenta; si autem coniungantur in vno calice, non sunt iam duo, sed vnum sacramentum, & quidem tunc non perdidit aliquam virtutem.

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

causandi, vel significandi gratiam propter illam coniunctionem: adhuc enim significant gratiam, quam causare possunt in omnibus, qui ex illo calice sumpserint, quotquot illi sint: non sumitur ergo pluralitas ex noua virtute significandi, vel causandi, quam habeant, semper enim significant gratiam causandam de nouo per nouam sumptionem; neque ex se significant magis vnam gratiam causandam per vnam sumptionem, quam plures gratias causandas per plures sumptiones. Sed de his satis.

DISPUTATIO III.

De necessitate Eucharistiæ.

SECTIO I. *Premittitur, quid sit necessitas mediij; quid præcepti.*

SECTIO II. *Utrum Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate mediij?*

DE hoc agit S. Thomas in præfati art. 3. ubi non est sermo de necessitate præcepti, sed de necessitate mediij: nam de necessitate præcepti agitur infra quæst. 80. Oportebit autem prius breuiter tradere, quid sit necessitas mediij, quid præcepti.

SECTIO I.

Premittitur, quid sit necessitas mediij, quid præcepti?

HÆC distinctio ab antiquis insinuata à Neotericeis accuratius traditur, cum quibus supponendum omnino est, dupliciter aliquid esse necessarium ad salutem, scilicet vel necessitate mediij, vel necessitate solum præcepti. Primo modo dicitur necessaria gratia iustificans; nam est medium necessarium ad beatitudinem consequendam: secundo modo dicitur necessaria restitutio rei ablata, vel obseruatio ieiunij, &c. Est autem non exigua difficultas, & controuersia inter recentiores Theologos in explicanda omnino differentia inter vtramque necessitatem; de quo videndus est vltra alios Vasquez in præfati disput. 169. cap. 1. & tom. 4. in 3. part. quæst. 84. artic. 5. dub. vnicò. In qua quæstione, omittis variis sententiis, breuiter dicendum censo, illa dici necessaria necessitate mediij, quæ requiruntur, ut conducant ad salutem, vel ad aliquid necessarium ad salutem æternam, & sine quibus salus haberi non potest; illa autem dici necessaria necessitate præcepti, quæ solum requiruntur necessariò, ut vitetur aliquod peccatum, quod esset obex ad salutem. Hinc est, Baptismus esse necessariū necessitate mediij, quia requiritur necessariò ad primam gratiam, sine qua salus non obtinetur; at verò restitutio solum est necessaria necessitate præcepti, quia solum requiritur, ne ponatur obex peccati retinendo alienum.

Ex quo oritur alia differentia, per quam à posteriori dignoscuntur facile necessaria necessitate mediij, & necessaria necessitate præcepti; nam quæ solum sunt necessaria hoc posteriori modo, talia sunt, ut eorum ignorantia excuset; nam si quis inuincibiliter ignoret obligationem restituendi, non ideo damnabitur; at verò in iis, quæ sunt necessaria necessitate mediij, ignorantia etiam inuincibilis, licet excuset à nouo peccato, non tamen excusat defectum illum; ut si quis inuincibiliter ignoret necessitatem Baptismi, licet excusetur à nouo peccato, quod

1.
Duplex necessitas mediij & præcepti.

Vasquez.
In quo sita sit differentia inter vtramque necessitatem.

2.
Hinc oritur alia differentia à posteriori.
A necessaria te præcepti ignorantia excusat, sicut ab alia.

quod committeret, si sciens omitteret baptismum, non tamen ideo saluabitur; quia ignorantia illa non dabit gratiam, quam daret Baptismus.

3.
Instantia.

Dices, etiam si quis ignoret Baptismi necessitatem, potest consequi salutem, si habeat actum contritionis: ergo Baptismus non est magis necessarius, quam restitutio. Idem est de sacramento Pœnitentiæ, quod etiam est necessarium necessitate mediæ in re, vel in voto ad iustificationem, & salutem homini

Soluitur.

adulto, qui post Baptismum mortaliter peccauit. Respondetur distinguendo consequens: ergo Baptismus in re susceptus non est magis necessarius, quam restitutio, transeat Baptismus in re, vel in voto, nego consequentiam. Itaque licet Baptismus in re susceptus non sit necessarius necessitate mediæ, quia

Baptismus in re vel in voto est necessarius necessitate mediæ.

etiam sine illo datur salus; ceterum Baptismus in re vel in voto est necessarius necessitate mediæ, quia sine illo non datur salus; dicitur autem contritio Baptismus in voto, non quidem, quia habet suam efficaciam in ordine ad iustificationem ab ipso reali Baptismo, sed quia includit in se implicitum votum Baptismi suscipiendi, si fieri possit, sicut & implendi omnia alia præcepta. In quo etiam sensu dicitur contritio iustificare in ordine ad clausas, seu in ordine ad sacramentum Pœnitentiæ, non quod accipiat vim iustificandi à sacramento, sed quia, quando extra sacramentum iustificat, habet in se votum implicitum subiiciendi clauibus peccata mortalia; ad quod manet homo obligatus, etiam postquam iustificatus est per contritionem.

4.
Dices, ergo in eodem sensu restitutio potest dici necessaria necessitate mediæ.

Hinc tamen oritur difficultas: si enim hac sola ratione Baptismus, v. g. est necessarius necessitate mediæ in re, vel in voto, quia contritio includit implicitum votum Baptismi; ergo in eodem sensu potest dici restitutio necessaria necessitate mediæ ad salutem, quia saltem in voto semper requiritur; nam sicut qui ignorat inuincibiliter necessitatem Baptismi, habet tamen in ipsa contritione votum implicitum Baptismi, quia habet votum implicitum seruandi mandata; & ideo Baptismus dicitur necessarius necessitate mediæ in re, vel in voto: sic etiam, qui ignorat inuincibiliter obligationem restitutionis, habet in contritione votum implicitum illius, & per consequens restitutio in re, vel in voto erit necessaria necessitate mediæ post furtum.

3.
Vt soluantur hæc difficultates multæ dicunt Theologi.

In hac difficultate explicanda multa dicunt Theologi, vt assignent verum, & vniuersale discrimen inter necessitatem præcepti, & necessitatem mediæ, quæ quæstio tractari solet vel in materia de Baptismo, vel in materia de Pœnitentiâ; quia illa duo sacramenta ponuntur vt necessaria necessitate mediæ ad iustificationem, & salutem, Baptismus quidem omnibus, Pœnitentiâ verò sacramentum iis, qui post Baptismum mortaliter peccauerunt; & vtrique illi sacramento difficultas communis est; quod enim de vno dicitur, debet etiam de altero dici proportionate accommodata.

6.
Canus. Valquez. Canus respōdet non valere illam contritionem nisi habeat votum explicitum & propositum recipiendi sacramentum. Hæc sententia communiter recipitur.

In primis ergo Canus *Relect. de Pœnitentiâ, 5. p. conclus. 3. & segg.* cum aliis quos affert Valquez *tom. 4. in 3. p. quæst. 84. artic. 5. dub. unico, num. 6. & sequentibus*, dicunt, ea, quæ sunt necessaria necessitate mediæ, requiri quidem vel in se ipsis, vel certè quando ipsa non ponuntur, requiri eorum votum explicitum; vnde contritio non supplet vicem sacramenti, nisi habeat quis explicitum propositum recipiendi sacramentum. Hæc sententia communiter reicitur, & meritò; quia ille, qui inuincibiliter ignorat præceptum Confessionis, vel est inuincibiliter oblitus, potest adhuc habere veram contritionem suorum peccatorum ortam ex dilectione Dei super omnia, cui actui infallibiliter coniungitur gratia iustifi-

cationis: quod de illo, qui non est baptizatus, negari non potest; potest enim aliquis cum ignorantia inuincibili Baptismi credere mysteria necessaria, & concipere affectum compunctionis, & contritionis, eaque via iustificari absque voto explicito Baptismi; ergo & poterit post Baptismum iustificari per contritionem absque notitia, vel memoria confessionis. Videatur Suarez *tom. 4. in 3. p. dist. 17. sect. 3. num. 9.*

Secundus modus explicandi est, quod contritio ita est votum implicitum sacramenti, vt non afferat iustificationem, nisi cum directa obligatione ad ipsum sacramentum suo tempore suscipiendum; sicut enim solutio pretij est medium necessarium ad aliquid emptione comparandum, quia emptio ex sua intrinseca ratione inducit obligationem ad soluendum pretium: sic sacramentum dicitur medium necessarium ad iustificationem, quia ipsa iustificationis virtute contritionis habita affert directam obligationem accipiendi sacramentum. Ita Coninch *supra quæst. 68. artic. 2. dub. 1. num. 13.* & partim Suarez *ubi supra*.

Hæc tamen non explicant satis illam differentiam; quia in primis reuera contritio nullam affert obligationem nouam directam, vel indirectam suscipiendi sacramentum; nam ille qui sacramenti non habet notitiam, non potest in contritione alter illud intendere, quam alia præcepta; ideo enim implicitè dicitur velle sacramentum, quia habet voluntatem generalem seruandi omnia præcepta, quorum vnum est de suscipiendo sacramento; ad alia autem præcepta non se obligat de nouo per actum contritionis, sed solum proponit ea seruare; alioquin peccata post contritionem commissa haberent illam peculiarem malitiam contra obligationem nouam contractam in contritione; ergo nec ad suscipiendum sacramentum se magis obligat per contritionem; alioquin ille, qui post contritionem non confiteretur suo tempore, contraheret diuersam malitiam contra illam nouam obligationem, quam sibi imposuit in contritione; quam malitiam non contraheret, qui non habuit contritionem.

Confirmatur, quia in ipsa Confessione pœnitens habet etiam dolorem de peccatis, & propositum vniuersale seruandi præcepta; non tamen se obligat vllò modo ad ea seruanda, sed solum proponit, vt omnes concedunt: ergo neque in contritione præcedenti se obligauit aliquo modo ad suscipiendum sacramentum per illam voluntatem, & propositum vniuersale seruandi omnia præcepta; imò nec se obligaret, licet haberet propositum speciale suscipiendi sacramentum.

Vnde constat ad exemplum illud de emptione: hæc enim obligat de nouo ad pretium soluendum; contritio autem nullam talem obligationem affert suscipiendi sacramentum. Adde, pretium, quod postea soluitur, dari pro re empta: sacramentum verò, quod postea suscipitur, nullo modo esse pretium (vt ita dicam) gratiæ antea acceptæ; alia enim gratia sacramentalis datur in sacramento non intuitu ipsius sacramenti; illa autem prior gratia non fuit data intuitu sacramenti, sed contritionis; non potest enim sacramentum esse causa moralis gratiæ illius, cum nondum sit positum, & aliquando nunquam sit ponendum. Vnde non video, quo sensu vellet P. Suarez, sacramentum postea susceptum esse solutionem completam gratiæ prius acceptæ; nam si est solutio, est pretium; pretium autem est causa moralis venditionis, & translationis dominij: Sacramentum autem non causat moraliter gratiam illam antecedentem, quæ datur, non quidem ex opere operato,

operato, sed ex opere operantis; ergo non est pretium illius gratiæ, sed alterius, quæ postea datur.

11. Denique neque in genere causæ finalis potest mouere sacramentum postea suscipiendum ad conferendam illam gratiam; quasi Deus de illam gratiam, ut postea suscipiatur sacramentum, quod per contritionem desideratur, & proponitur suscipiendum. Hoc inquam, dici non potest; tum quia licet contritio ipsa possit eligi ut medium ad sacramentum, quatenus in contritione datur voluntas recipiendi illud, quæ voluntas conducit ad querendum, & obtinendum sacramentum; gratia tamen illa collata intuitu contritionis non videtur medium ad sacramentum; quia etiam si non conferretur gratia, adhuc contritio haberet voluntatem efficacem sacramenti, & eodem modo conduceret ad illud ponendum; tum etiam, quia sacramentum aliquando non solum non est futurum, sed nec possibile, quando, v.g. homo conterritur moribundus in deserto, ubi nec potest baptizari, nec sacramentaliter absolui; finis autem non potest mouere ad ponenda media, nisi apprehendatur possibile, quod per illa media obtineatur; non potest ergo Deus ex amore sacramenti moueri ad dandam illam gratiam, quando videtur impossibile, quod per illam contritionem, aut per illam gratiam obtineatur sacramentum. Ad quod possumus retorquere exemplum illud venditionis, & pretij: non potest enim venditor vendere, quando accipit de presenti partem solutionis, & pretij, & scit reliquum pretij nec vnquam esse soluendum, nec esse possibilem solutionem: non inquam, potest tunc vendere intuitu, aut ex amore pretij restantis, sed si vendit, id facit solum intuitu illius partis pretij, quam de presenti accipit; ergo cum Deus sciatur sacramentum nec esse ponendum, nec esse possibile, non potest moueri ad dandam gratiam ex amore illius completæ solutionis, quæ faciendæ est per sacramentum, ut Suarez volebat, sed debet dare gratiam intuitu contritionis presentis, & meritorum Christi, quæ non per sacramentum, sed per contritionem applicantur.

11. Alij tertio dicunt, necessaria necessitate præcepti esse illa, quorum necessitas oritur solum ex præcepto; illa verò esse necessaria necessitate medij, quorum necessitas antecedit præceptum; imo ideo sunt in præcepto, quia supponuntur media necessaria ad salutem. Restitutio, v.g. ideo est necessaria, quia datur præceptum; Baptismus verò ideo est præceptus, quia est medium necessarium ad salutem; quia nimirum Christus statuit Baptismum, ut medium vnicum ad salutem; hinc oritur obligatio suscipiendi illum. Sunt autem aliqua ex natura rei media necessaria ad salutem, ut gratia habitualis, fides, &c. alia verò ex institutione Dei, ut Baptismus, Pœnitentia, &c. utraque sunt in præcepto, quod tamen præceptum supponit in illis necessitatem medij.

13. Hæc explicatio reicitur à Suarez *hoc tom. 3. disp. 31. sect. 1. §. Dico primò.* & Valquez *ibid. num. 24.* quia si Christus non præcepisset Confessionem, v.g. etiam si dedisset ei virtutem ad iustificandum ex opere operato, adhuc non esset medium necessarium; possent enim homines relinquere illud medium, & iustificari per contritionem, sicut antea; ergo Confessionem esse medium necessarium supra hoc, quod est habere vim ad iustificandum, addit solum præceptum confitendi, atque ideo antecederet ad præceptum non intelligitur cum necessitate medij.

14. Respondent, potuisse sacramentum institui ut medium absque obligatione; non tamen potuisse Baptismum institui ut medium vnicum absque eo quod resisteret statim obligatio, & præceptum nam

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

turale suscipiendi illum; & ita de facto esse ea, quæ dicuntur necessaria necessitate medij: sunt enim vel ex natura rei, vel ex institutione Dei, media vnica ad salutem; & ex hac necessitate præcedente oritur obligatio, seu præceptum assumendi illa media.

Sed contra hoc est; quia non potest intelligi, qualis sit illa institutio Baptismi, v.g. ut medij vnici præcedens ante præceptum Baptismi: nam vel Christus instituit ut medium vnicum ad salutem Baptismum re ipsa susceptum, vel Baptismum in re, aut in voto. Non primum, quia si Baptismus re ipsa susceptus erat medium vnicum ex institutione Christi, Baptismus in voto non sufficeret. Sed nec secundum dici potest; quia si non est institutus Baptismus re ipsa susceptus ut medium vnicum ad salutem; ergo ex illa institutione non oritur obligatio suscipiendi Baptismum re ipsa, atque adeo contritio non habebit votum implicitum Baptismi suscipiendi: contritio enim solum habet votum implicitum suscipiendi id quod est medium vnicum, & necessarium ad salutem, & obseruandi præceptum Baptismus autem re ipsa susceptus non est ex illa institutione præcedenti medium necessarium, & vnicum ad salutem: ergo contritio non habet votum implicitum Baptismi re ipsa suscepti, neque ex eiusmodi institutione oritur obligatio suscipiendi Baptismum in se ipso.

Dices, antecederet ad præceptum institutum fuisse Baptismum à Christo ut medium vnicum ad salutem, vel in se ipso, vel saltem propositum illius suscipiendi: ex hac autem institutione oriri obligationem talem, ratione cuius contritio censetur habere votum saltem implicitum Baptismi; quia datur obligatio ad media necessaria salutis.

Sed contra; quia si institutio illa antecedit præceptum, ex illa non sequitur obligatio suscipiendi Baptismum; sed obligatio vel suscipiendi Baptismum, vel habendi propositum Baptismi suscipiendi; obligatio enim solum est ponendi media necessaria ad salutem, sed medium necessarium ad salutem ex vi illius institutionis non est Baptismus re ipsa susceptus, sed vel Baptismus, vel propositum illius; ergo non est obligatio ad Baptismum, sed ad disiunctum, nempe ad Baptismum, vel propositum illius; ergo contritio, quatenus habet votum implicitum seruandi omnia præcepta, non habet ex vi præcisa illius institutionis votum Baptismi suscipiendi, sed vel suscipiendi Baptismi, vel habendi propositum Baptismi suscipiendi. Hoc autem non est votum Baptismi; aliud enim est in rigore desiderare, vel velle Baptismum; aliud velle propositum Baptismi. Quod probari potest in primis, quia aliud est votum castitatis, aliud est votum vouendi castitatem; illud enim prius est votum seruatum; hoc posterius non est votum seruatum, quia non est votum castitatis; ut cum alijs docent Suarez *tom. 2. de relig. lib. 6. de voto, cap. 21. num. 7.* & Thom. Sanchez *lib. 4. de voto, cap. 4. num. 70.* Item quia aliud est propositum seruandæ castitatis, aliud verò propositum faciendi propositum seruandæ castitatis, quod in rigore non est propositum castitatis; nam qui habet propositum confitendi, eo ipso habet propositum habendi tunc, quando confitebitur, dolorem de peccatis, & propositum non peccandi; atque adeo habet propositum habendi tunc propositum castitatis præceptæ seruandæ; nunc tamen non habet propositum castitatis, nec propositum non peccandi; neque enim nunc est dispositus ad absolutionem; ergo propositum, seu voluntas propositi habendi de suscipiendo Baptismo, non est in rigore propositum, seu voluntas suscipiendi Baptismum.

S 2 Si

Si ergo ex illa institutione Baptismi solum oritur obligatio suscipiendi Baptismum, vel habendi propositum illum suscipiendi, non est unde contritio sit implicitè voluntas Baptismi, sed solum erit voluntas implicita illius disuncti, nempe vel Baptismi, vel propositi suscipiendi Baptismum, cum illud disunctum solum sit institutum in remedium necessarium, & aliunde nullum aliud præceptum sit impositum.

17. Adde, si absque omni alio præcepto positivo Baptismi, Christus instituit eo modo in necessarium remedium disunctum illud ex Baptismo, & voluntate Baptismi, non posset homo per solam contritionem quantumcumque perfectam disponi proximè ad iustificationem; quia contritio, ut probavimus, non esset tunc voluntas Baptismi etiam implicitè, sed solum esset implicitè voluntas illius disuncti necessarij ad salutem, scilicet vel Baptismi, vel voluntatis Baptismi; ergo si homo iustificaretur cum sola contritione absque alia voluntate determinata Baptismi, iustificaretur absque Baptismo, & voluntate Baptismi, quod esset contra id, quod supponitur, Deum statuisse neminem iustificare absque Baptismo, vel voluntate Baptismi.

18. Fatendum ergo est, necessitatem Baptismi in re, vel in voto oriri ex præcepto positivo divino, quo Baptismus in re præceptus est omnibus: ex quo præcepto oritur, quod nemo possit iustificari absque Baptismo, vel saltem voluntate Baptismi; cum enim non possit extra sacramentum iustificari absque contritione, quæ includit voluntatem servandi omnia præcepta, quorum unum est de suscipiendo Baptismo; hinc fit, non posse iustificari absque Baptismo, quem Deus voluit habere virtutem iustificandi, vel certè absque voluntate Baptismi, quæ necessariò includitur in omni contritione, cum detur præceptum de suscipiendo Baptismo.

19. Propter hæc P. Valquez dicto dub. vnicò ingenuè fatetur, contritionem eodem ferè modo esse votum sacramenti Penitentiae, (& idem debet dicere de Baptismo) sicut est votum aliorum præceptorum. Pro quo supponit, votum sacramenti non ideo dici medium ad iustificationem, quia illud votum sit causa contritionis, cum potius è contra contritio sit causa illius votis; ideo enim volumus confiteri, quia dolemus de peccatis. Neque etiam dici potest, quod auxilia ad contritionem dantur nobis virtute sacramenti suscipiendi; neque quod contritio habeat maiorem virtutem ad iustificandum propter relationem, aut ordinem, quem habet ad claves: nam ante institutionem sacramenti habebat eandem virtutem. Rursus nec dici potest, (ut aliqui insinuant,) per contritionem remitti peccata, sub conditione futuri sacramenti, vel quod verè non remittantur peccata, donec ponatur sacramentum, vel alij indicantur: quibus suppositis, concludit, ideo contritionem esse votum sacramenti, quia habet implicitam saltem voluntatem servandi omnia præcepta. Dicitur autem à Tridentino, contritioni non adscribi iustificationem absque voto sacramenti, quod includit: cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum in eadem contritione incluso; hoc, inquam, fecit Concilium, tum ut condemnaret obiter errorem Petri Oxonensis Doctoris Salmantini, qui tempore Sixti IV. docuit, peccata mortalia, quantum ad culpam, & poenam alterius sæculi, deleri per solam cordis contritionem sine ordine ad claves, hoc est, ita ut nulla deinde maneret obligatio confessionis eorum peccatorum: cuius oppositum significavit Concilium in illis verbis, scilicet, non auferri per contritionem obligationem con-

fitendi; tum etiam propter peculiarem quamdam rationem, quæ non invenitur in aliis præceptis; nam illa, licet eorum votum includatur etiam in contritione, non tamen sunt secundum se media necessaria ad iustificationem; restitutio enim, v.g. secundum se ipsam nunquam est medium necessarium conferens iustificationem, sed voluntas restituendi contenta in contritione, vel penitentia. At verò sacramentum Penitentiae in se ipso aliquando est medium vnicum, & necessarium ad salutem, quando scilicet datur opportunitas, & urget præceptum confitendi; tunc enim non poterit dari vera contritio absque ipso sacramento re ipsa posito, cum non possit esse vera voluntas observandi præceptum absque executione operis, per quam præceptum urget: ideo ergo sacramentum dicitur medium necessarium in re, vel in voto, quia aliquando votum, aliquando ipsum est sacramentum est medium necessarium requisitum ad iustificationem. Hæc est sententia P. Valquez, quam ipse latissimè explicat loco citato.

In qua aliqua placent, aliqua displicent: & in primis displicet casus ille, quem adducit ad probandum, quod sacramentum aliquando in se ipso sit medium vnicum, & necessarium ad salutem, quando scilicet adest opportunitas, & urget præceptum confessionis. Nam tunc re vera sacramentum non est medium vnicum; semper enim antecederet ad absolutionem potest præcedere contritio, per quam iustificabitur homo; & si casu aliquo non sequatur absolutio, saluabitur absque sacramento: ergo sacramentum non erat tunc medium vnicum ad salutem. Melius posset adduci exemplum, quando penitens, facta confessione cum attritione, sit amens; quo casu absolutio sacramentalis est necessarium, & vnicum medium ad salutem; sicut respectu infantis morientis Baptismus re ipsa susceptus, est vnicum medium necessarium.

Secundò displicet, quod magna ex parte fundat sententiam suam in illo alio principio, quod contritio ex sua natura sit forma sanctificans: unde fit, non acceptari à Deo peculiariter propter respectum, quem habet ad sacramentum tamquam votum illius. Hoc autem principium de efficacia contritionis ad formaliter sanctificandum, nobis non probatur vllò modo, ut dicam inferius in tractatu de virtute Penitentiae.

Tertiò displicet, quod eodem prorsus modo voluntas aliorum præceptorum inclusa in contritione concurrat ad iustificationem, sicut voluntas sacramenti ibi etiam inclusa; proptèr videtur concedere, *num. 37.* semper enim manent difficilia verba Tridentini supra allata; in quibus peculiariter videtur tribui iustificatio contritioni, proptèr habet votum sacramenti Penitentiae; quod non dicitur de voto aliorum præceptorum in ea contento: nec enim dici solet, quod contritioni non adscribitur iustificatio sine voto recitandi Officium, quod in ipsa includitur. Fatendum ergo videtur, diuersò aliquo modo concurrere votum sacramenti, quàm votum aliorum, præceptorum in contritione inclusum ad remissionem peccatorum.

Potest autem hæc diuersitas dupliciter explicari; primo, ex eo quod sacramentum ipsum, cuius votum includitur in contritione, non solum est præceptum, sed est medium etiam influens aliquando se ipso in re susceptum ad iustificationem, quod non contingit restitutioni, aut aliis præceptis: quare contritio includit votum sacramenti, tamquam rei, quæ est etiam medium ad salutem; ut dicebat P. Valquez. Ex hoc autem oritur, quod dici possit medium

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

Conc. Trid.

Contritioni non adscribitur iustificatio absque voto sacramenti, quod includit, cum tamen id non dicatur de voto aliorum præceptorum.

medium necessarium ad salutem sacramentum in re, vel in voto, quod non possumus dicere de aliis praeceptis. Nam licet votum restitutionis sit mediū necessarium, ad salutem post furtum; ipsa tamen restitutio re posita nunquam est medium necessarium, quia ipsa secundum se nunquam influit directē, sed solum remouendo prohibens, hoc est peccatum iniustitiae, quod posset impedire salutem: nam licet aliquando ipse actus restitutionis sit bonus, & meritorie augeat gratiam; id tamen per accidens se habet ad propositum; nec enim tunc dat primam gratiam, sed augmentum illius; quare non conducit posituē ad primam gratiam, sed impedit eius ablationem. Ex quo fit, non appellari medium simpliciter ad primam gratiam, quia non operatur directē, sed indirectē impediendo, ne auferatur. Baptismus verò, & Pœnitentia dicuntur media simpliciter ad primam gratiam, quam illam directē & posituē operantur.

Secundò explicari potest ex eo, quòd contritio non solum respicit sacramentum, quòd est medium ad salutem, sed ipsa contritio est medium, eo quòd votum sacramenti contineat. Porrit enim Deus instituire sacramentum tanquam medium omnino necessarium ad salutem, ita tamen vt sufficeret vel ipsum sacramentum, vel voluntas sacramenti, quasi vicaria, & supplens vicem sacramenti in eius absentia; nihil enim magis proportionatum ad supplendum pro aliquo opere externo, quam voluntas, & desiderium perfectum illius. Deus ergo anteceden- ter ad omne præceptum Baptismi, vel Pœnitentie potuit instituire pro medio necessario ad salutem illa sacramenta, non tamen ita strictē, vt non posset pro illis supplere voluntas sacramenti, quasi eorum vicaria. Vt verò contritio esset voluntas sacramenti, atque adeò posset supplere pro illis, oportuit præceptum imponere de ipsis sacramentis suscipiendis, quo præcepto posito, iam contritio est voluntas sacramenti, eo quòd contineat votum seruandi omnia præcepta. Considerare ergo possumus, Deum prius instituire sacramenta illa vt media omnino necessaria in re, vel in voto ad salutem: postea præcipere sacramentis ipsa, vt hac ratione contritio contineret votum sacramenti, & esse eius vicaria, & vt talis conduceret ad iustificationem. Quibus positis, apparet quomodo contritio concurrat de facto ad iustificationem magis peculiari titulo propter votum, quòd continet, sacramenti, quam propter votum aliorum præceptorum. Nam licet ipsa de se eodem modo respiciat sacramenta, & alia præcepta, præsertim quando homo non recordatur obligationis suscipiendi sacramentum: Deus tamen peculiariter mouetur à cōtritione, quatenus continet voluntatem sacramenti; quia sub ea ratione est vicaria sacramenti, quòd Deus voluit esse medium necessarium ad salutē secundum se, vel certē per voluntatem, & desiderium sui tanquam per vicarium. Quamuis enim contritio, pro vt etiam continet votum aliorum præceptorū, conduceret ad iustificationem; quia Deus vult semper tāquam dispositionem ad remissionem peccatorum, retractationem illorum, & propositum seruandi mandata; adhuc magis specialiter concurrat eadem contritio, pro vt continet votum sacramenti; quia sub ea consideratione cōcurrit duplici titulo; primus est communis aliis præceptis, quatenus est votum seruandi præcepta, quorum vnum est de suscipiendo sacramento; quòd votum non peccandi est dispositio requisita ad iustificationem. secundus est titulus specialis, quatenus independentē à præcepto, Deus voluit sacramentum, vel eius desiderium, tanquam

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

vicarium sacramenti, esse medium necessarium ad salutem. Et licet contritio de facto sit implicite voluntas sacramenti, eo quòd detur præceptum de sacramento, & contritio est voluntas seruandi omnia præcepta; differt tamen hic secundus titulus à primo, quia etiam si Deus non præcepisset sacramentum, adhuc requireretur, quòd cum contritione daretur voluntas sacramenti, adhuc vt Deus acceptaret illam loco sacramenti, eo quòd de facto voluit sacramentum, vel eius desiderium esse medium necessarium ad salutem: ita tamen, vt sacramentum conduceret cum sola attritione; desiderium autem sacramenti non nisi cum contritione perfecta, vel dilectione Dei.

Porro contritionem hoc etiam titulo speciali concurrere ad iustificationem, & Deum illam acceptare specialiter, pro vt voluntatem sacramenti continet, probari potest in primis, quia Deus potuit id eo modo, quò diximus, statuere & nolle acceptare ad iustificationem, nisi sacramentum, vel eius desiderium quasi vicarium sacramenti: si autem id factum esse dixerimus, facilius, & clarius intelliguntur verba Tridentini supra citata; & illa etiam, quæ habet sess. 6. cap. 4. vbi dicitur, *sine lauaero regenerationis, aut eius voto fieri non posse iustificationem*. Quem modum loquendi vsurpant Patres, dum desiderio Baptismi tribuunt vim iustificandi. Sic enim loquitur Ambrosius in Orat. funebri de obitu Valentini, vbi ideo dicit, Imperatorem illum salutem consequutum, quia Baptismum desiderauit; & post multa concludit: *Non habet ergo gratiam, quam desiderauit: non habet, quod poposcit? Certe quia poposcit, accepit*. Vides, quomodo desiderio baptismi, vt tale desiderium est, tribuitur salus. Eodem modo loquitur Bernardus Epist. 77. vbi id latè probat, & concludit, quòd sicut in peccatis, sic etiam in hac materia, voluntas pro facto reputatur. In eodem sensu dicunt, sicut martyrium, sic etiam desiderium Baptismi vicem gerere Baptismi. Significant ergo, ideo specialiter acceptari à Deo contritionem loco baptismi, quia est desiderium baptismi; & quia desiderium rei coram Deo acceptatur pro re ipsa, quæ desideratur. In hoc autem sensu non dicitur acceptari contritio, quia est desiderium restitutionis: nam si restitutio ipsa poneretur, adhuc illa non iustificaret, nec concurreret, nisi remouendo prohibens; ergo nec voluntas restituendi, eo quòd sit vicaria restitutionis, & voluntas pro facto reputetur, habebit vim iustificandi, quam tamen habere dicitur, quatenus est voluntas baptismi, eo quòd baptismus ipse, si poneretur, concurreret directē, & afferret gratiam iustificationis; & ideo dicitur contritio non iustificare absque voto sacramenti, quòd includit, & in ordine ad clauis; quia ad illud votum peculiariter attendit Deus, vt acceptet contritionem, quasi vicariam sacramenti, ad concedendam gratiam, & remissionem peccatorum.

Dices, ante institutionem sacramenti contritio non includebat votum sacramenti; & tamen acceptatur à Deo ad remissionem peccatorum; ergo cum eiusdem valoris, & virtutis sit semper in se ipsa, eodem modo acceptaretur à Deo nunc independentē ab hoc, quòd habeat votum sacramenti. Respondet, contritionem acceptari à Deo, non quia ipsa ex se sit forma iustificans, aut satisfactio condigna pro peccato, vt suppono, sed ex liberalitate, & gratia; quare potuit bene Deus olim acceptare contritionem, attendendo solum ad meritū congruum ipsius contritionis; postea vero attendēdo etiam ad sacramentum, ad hoc, quòd contritio sit voluntas sacramenti, quòd Deus statuit esse medium necessarium

Si Deus non præcepisset sacramentum, adhuc requireretur cum contritione voluntas sacramenti.

26. Deus statuit non acceptare ad iustificationem nisi sacramentum vel eius desiderium quasi vicarium.

Ambrosius.

Bernardus.

Specialiter acceptatur à Deo contritio loco baptismi, quia est desiderium baptismi, non autem in eo sensu acceptatur pro vt est desiderium restitutionis.

27. Instantia.

Solutio.

ad salutem per se ipsum, vel saltem per desiderium sui tanquam per suum vicarium, ut dictum est.

28.
Instantia.

Dices iterum; totum hoc non explicat, cur magis dicatur necessarius Baptismus, v. g. in re, vel in voto, quam restitutio, aut alia præcepta: nam sicut iustificatio haberi non potest sine Baptismo, vel eius voto incluso in contritione, sic neque potest haberi absque restitutione, vel eius voto incluso in contritione, vel attritione necessaria ad iustificationem; ergo restitutio etiam in re, vel in voto, est medium necessarium ad salutem. Respondeo, differre in hoc, quod restitutio est necessaria in voto, seu votum restitutionis est medium necessarium, quando restitutio non est posita, ipsa tamen restitutio in se ipsa nunquam est medium; quia ipsa nunquam influit directe, aut causat primam gratiam, sed conducit indirecte, ut removens prohibens; ideo non dicimus, restitutionem in re, vel in voto esse medium necessarium, sed votum solum: at verò sacramentum esse medium necessarium in re, vel in voto, hoc est quodcumque ponatur, ex illis, siue sacramentum, siue votum illius, erit medium concurrrens directe ad iustificationem; quod de restitutione non est verum; quia licet ipsa ponatur, non erit medium concurrrens ad iustificationem.

29.
Notandum primum.

Vnde obiter aduerto primum, immerito limitari ab aliquibus doctrinam istam, qui dicunt, restitutionem, v. g. vel aliud præceptum tunc non habere necessitatem medij, quando non vrget omnino præceptum: si enim in his circumstantiis, & in hoc instanti obliget omnino, ita ut non possit absque peccato omitti, tunc erit iam restitutio necessaria necessitate non solum præcepti, sed medij, quia illa sunt necessaria necessitate medij, sine quibus salus obtineri non potest; & talis est restitutio in prædicto casu, cum non possit omitti absque peccato. Hic tamen modus loquendi non placet, licet sit questio de nomine: primum, quia adhuc in eo casu restitutio non esset medij necessarium omnino ad salutem, quia licet tunc non fieret, atque ideo committeretur peccatum novum, posset tamen homo postea dolere, & iustificari absque restitutione: suppono enim, quod postea non posset restituere; non ergo erat restitutio medium necessarium ad salutem; nam illud solum dicitur medium necessarium, sine quo nullo modo salus de facto haberi potest; qualis est gratia, Fides, Baptismus in re, vel in voto, &c. Secundum, quia adhuc restitutio tunc posita non concurreret ut medium directe, sed solum indirecte ad salutem, ut dixi, remouendo prohibens; qui modus concurrendi non sufficit, ut dicatur simpliciter medium necessarium ad salutem. Alioquin posset dici, semper requiri necessitate medij, sicut requiritur Baptismus; quia Baptismus non semper requiritur determinate in se, sed solum in re, vel in voto; quia aliquando ipse Baptismus concurrat ut medium, aliquando eius votum. Eodem autem modo se habet restitutio; nam aliquando concurrat ipsa restitutio, aliquando eius votum: ergo eodem modo est necessaria necessitate medij in re, vel in voto, sicut Baptismus; quod tamen Theologi non concedunt, quia nimirum concursus ille restitutionis non est concursus causæ, sed indirectus: ut saepe diximus.

30.
Notandum secundum.

Aduerte secundum, quando dicitur votum sacramenti sufficere absque sacramento, non ita debere intelligi, ut merum propositum suscipiendi sacramenti sufficiat ad iustificationem; hoc enim est falsum: nam peccator etiam dum est in peccato, habet propositum suscipiendi sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ: sed intelligi debet de voto sacramen-

ti cum aliis requisitis, scilicet, detestatione perfecta peccatorum, & proposito vniuersali non peccandi; quas etiam diximus esse dispositiones semper requisitas ex lege Dei ad remissionem peccatorum.

Aduerte tertio, hoc votum, seu hanc voluntatem Baptismi, vel Pœnitentiæ non solum non requiri explicitam, ut diximus, sed neque absolutam: sufficit enim voluntas conditionata, quæ potest stare cum nolitioe absoluta contraria. Nam ille, cui iam in articulo mortis constituto impossibile est recipere sacramentum, non potest habere voluntatem absolutam suscipiendi sacramentum, sed solum conditionatam, suscipiendi si posset. Adde, posse fieri, quod alicui præciperet Deus ire ad subeundum martyrium casu, quo non superesset spes recipiendi amplius Baptismus; atque ideo non posset ille licite habere voluntatem absolutam Baptismi suscipiendi. Sufficit ergo voluntas implicita conditionata, cum qua in his circumstantiis posset esse voluntas obediendi Deo, & relinquendi Baptismus, qui alio modo impossibilis representatur, nisi repugnando præcepto Diuino.

Petes; si Christus instituisset sacramentum Confessionis, v. g. cum eadem efficacia, quam nunc habet ad remittenda peccata, non tamen præcepisset confessionem, postea verò Ecclesia eam præcepisset, an tunc illud sacramentum diceretur necessarium necessitate medij ad salutem in re, vel in voto? Videtur enim affirmandum, cum tunc etiam necessarium esset, vel sacramentum ipsum, vel votum ipsius in sacramento inclusum, tanquam medium ad consequendam remissionem peccatorum. Respondeo, non fore in primis medium necessarium eadem necessitate qua tunc est, sed inferiori, nempe humana, seu ex præcepto humano, quæ non redderet illud medium adeo necessarium, cum posset illud præceptum dispensatione facile tolli, vel desuetudine abrogari. Deinde contritio non haberet tunc suam efficaciam in ordine ad sacramentum, sicut nunc habet; non enim moueretur Deus a contritione, eo quod esset vicaria sacramenti, sicut nunc mouetur, atque adeo non concurreret specialiter propter ordinem ad clauem, sicut nunc concurrat, sed solum quia esset retractatio peccatorum, & voluntas non peccandi. Adhuc tamen posset in aliquo sensu minus stricto dici confessio tunc necessaria necessitate medij in re, vel in voto ad salutem, eo quod vel confessio, vel votum confessionis in contritione contentum esset medium necessarium directe concurrrens ad iustificationem.

Aduerte denique, cum dicimus, gratiam, media contritione, dari de facto in ordine ad clauem Ecclesiæ, non significari, quod illa gratia detur ex efficacia clauis, aut sacramenti; nam re vera tunc clauis non concurrunt, nec operantur, sed contritio per ordinem ad Clauem, hoc est, quia in se est voluntas sacramenti propter hoc, quod ipsa habet, nempe esse votum recurrendi ad clauem, acceptatur à Deo ad remissionem peccatorum.

SECTIO II.

Verum Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate medij.

Supponimus Eucharistiam esse necessariam necessitate præcepti, quod infra suo loco probandum est disput. 16. sect. 1. Nunc solum querimus, an sit etiam necessaria necessitate medij? Supponendum etiam ut certum, Eucharistiam secundum